

STEHLÍK Luděk: Konekcionistické modelování vývoje některých kognitivních procesů spojených s osvojováním jazykové kompetence v českém jazyce.

/posudek magisterské diplomové práce/

Zvolené téma a způsob jeho zpracování se vyznačují výraznými scientistickými rysy s důkladným využitím a rozvinutím poznatků nejproduktivnějšího psychologického směru posledních tří až čtyř desetiletí. Způsob zpracování je mimořádně dobře zakotven v kognitivní psychologii, v kognitivní vědě a v kognitivním hnutí. Přístup autora tak produktivně těží z poznatkového zázemí s výraznou šíří a hloubkou záběru a celkově je výsledkem dlouhodobého a soustavného odborného úsilí. Třístasedmdesátosm stran vlastního textu práce plynule a bez opakování podává výstižnou charakteristiku sledované oblasti zájmu.

Obecná tříkapitolová část práce dostala svůj základ v první kapitole s výstižným názvem Kognitivistické paradigma, kde zpracování látky je koncizně podáno, a to při rozsahu kapitoly 123 stran. Zpracovány zde jsou mentalistický diskurz, mysl jako výpočet s důrazem na formální systémy, interpretované symbolické systémy, včlenění formální logiky do oblasti, automatické formální systémy, zpracován je tzv. Turingův stroj, reflektovány jsou počítače s ohledem na von Neumannovskou architekturu a virtuální stroje, uvedeny jsou výpočetní teorie mysli, sémanticky transparentní systémy a symbolové systémy, nastíněn konekcionismus, probrány výpočetní architektura mysli/mozku a distribuované kognitivní systémy. První kapitola představuje velmi solidní fundament celé práce.

Druhá kapitola pečlivě a ve výborném rozvržení podává konekcionistické modelování kognitivních procesů (strany 124-280). Po podání principů zpracování informací v lidském mozku se nejprve věnuje konekcionistickým modelům, jež jsou podány velmi zdařile (zahrnuty jsou matematické modelování dynamických systémů, matematické modelování dynamiky šíření a zpracování informací v lidském mozku, vliv architektury neuronové sítě na způsob zpracování informací a metodologie konekcionistických simulací kognitivních procesů – máme-li zmínit to nejhlavnější).

Organicky návazně k uvedenému je ve třetí kapitole zpracována oblast vývojové psycholingvistiky (strany 281-342). Tato náročná, poznatkově se vyvíjející a mimořádně perspektivní oblast je zpracována velmi erudovaně. Z pohledu zastávaného přístupu jsou načrtnuty základní charakteristiky jazyka, jeho hláskový systém, morfologie, lexikální systém, syntaktivní systém, diskurz a prozódie. Návazně jsou zařazeny osvojování jazyka (protosociální chování dítěte, intuitivní rodičovství a maminkovština; fáze osvojování jazyka, uveden je vývoj některých kognitivních procesů spjatých s osvojováním jazyka, načrtnuto je

učení se významům slov, osvojování gramatických pravidel, sémantický a syntaktický bootstrapping, distribuční analýza s modelem) a empirický výzkum osvojování gramatiky, reflektovány jsou co nejstručněji řečeno související obecnější problémy a otázky determinace a vývoje ve sledované oblasti. Tato rozsáhlá, členitá a vnitřně spleťtá oblast je opět sledována, zpracována a podána s přehledem, vyváženě a obsahově a jazykově plynule.

Speciální část práce (strany 343-376) informuje o zdařilé realizaci výzkumného projektu, v jehož rámci byl s pomocí simulačního softwaru vytvořen konekcionistický model segmentace spojitého toku řeči za využití statistických informací o distribuci jednotlivých hlásek ve vzorku českého jazyka a intonačních náповěd obsažených v řeči v podobě stálého přízvuku na první slabice slova. Teoretické, metodologické a instrumentální zakotvení projektu i jeho provedení si zaslouží uznání. Šetření je opatřeno náležitým závěrem, v práci je zpracováno velmi kvalitní Summary, výstižné Resumé, velmi kvalitní seznam literatury a internetových zdrojů.

Nejstručněji řečeno lze předloženou práci hodnotit jako mimořádně kvalitní a výjimečně zdařilou. Šířeji vzato je jednak její publikování vcelku vhodné, a dále je přiměřené uvést, že doporučuji pokračovat v autorově univerzitně výzkumném úsilí na odpovídajícím pracovišti u nás anebo v zahraničí.

Závěr: Doporučuji magisterskou práci Lud'ka Stehlíka k obhajobě.

V Praze dne 5.9.2007

PhDr. Pavel UHLÁŘ